

Sectorrapportage Duurzame Zuivelketen

Deelrapportage Grondgebonden melkveehouderij 2021

Grondgebonden melkveehouderij

Inleiding

De Duurzame Zuivelketen is een langjarig samenwerkingsprogramma onder de vlag van ZuivelNL waarin zuivelondernemingen en melkveehouders samen aan verdere verduurzaming van de zuivelketen werken.

De Duurzame Zuivelketen streeft naar een toekomstbestendige en verantwoorde zuivelsector. Hieronder wordt verstaan een sector waarin veilig en met plezier wordt gewerkt, waarin een goed inkomen wordt verdiend, die kwalitatief hoogwaardige voeding produceert, waarin met respect omgegaan wordt met dier en milieu en die door de Nederlandse samenleving wordt gewaardeerd.

De Duurzame Zuivelketen wil inzicht in de mate van voortgang in de realisatie van de vastgestelde doelen voor 2030 en vraagt Wageningen Economic Research hierover jaarlijks te rapporteren. Vanaf het monitoringsjaar 2021 wordt deze voortgangsrapportage per thema gepubliceerd. Zodra de laatste themarapportage van een monitoringsjaar gereed is, worden de afzonderlijke themarapportages gebundeld tot een (interactieve) sectorrapportage.

Deze rapportage gaat specifiek in op de voortgang op de doelen binnen het thema Grondgebonden melkveehouderij en betreft de periode tot en met het jaar 2021.

Deelrapportage Grondgebonden
melkveehouderij 2021

Grondgebonden melkveehouderij

Tabel 1 Thema's, subthema's en doelen van de Duurzame Zuivelketen in de periode tot en met 2030 | Bron: Duurzame Zuivelketen (2019a, 2019b).

Thema	Subthema	Doel
Verdienmodellen	Verdienmodellen	Verdienmodel voor melkveehouders bij duurzaamheidsprestaties door middel van hogere opbrengsten, lagere kosten en/of meer ontwikkel- en/of gebruiksruimte.
Klimaatneutraal ontwikkelen	Broeikasgas-reductie	Uitvoering plan 'Klimaatverantwoorde zuivelsector in Nederland' met reductiedoelen voor methaan, bodem, energie en emissie van buiten Nederland.
	Energie melkveehouderij	Energieneutraal in 2030.
	Energie zuiveltransport en -verwerking	3% besparing per jaar.
Continu verbeteren diergezondheid en dierenwelzijn	Diergeneesmiddelengebruik	Verantwoord diergeneesmiddelengebruik (in lijn met waarden Autoriteit Diergeneesmiddelen).
	Levensduur	90% van de bedrijven heeft in 2030 minimaal een levensduur van het sectorgemiddelde in 2018.
	Dierenwelzijn	Uitvoeren nulmeting en vaststellen doelstelling Welzijnsmonitor op sectorniveau in 2023.
	Jongvee	90% van de bedrijven heeft een KalfOKscore hoger dan 75 in 2030.
Behoud weidegang	Weidegang	Minimaal 81,2% van bedrijven met een vorm van weidegang, minimaal 73,6% met volledige weidegang.
Behoud biodiversiteit	Duurzaam veevoer	100% gebruik van verantwoorde soja vanaf 2015 (RTRS of gelijkwaardig), verkenning rond mogelijkheden voor gebruik van verantwoorde palmpitten in veevoer (RSPO of gelijkwaardig).
	Produceren binnen milieuvriendelijke voorwaarden	Ammoniak: samen met het ministerie van LNV een aanpak opstellen voor de korte en langere termijn.
	Behoud biodiversiteit	Integrale score/index vaststellen op basis van individuele impactindicatoren (KPI's), sectormeting uitvoeren en doel vaststellen (2023). Stimuleren belonen op integrale score.
Grondgebonden melkveehouderij	Grondgebonden	2025: melkveehouderij grondgebonden op basis van dekking van minimaal 65% eiwit van eigen grond of uit de buurt. Hierdoor minder afhankelijk van import eiwitrijk krachtvoer (soja, palmpitten).
Veiligheid op het erf	Veiligheid op het erf	Verhogen bewustwording van veiligheid op het erf bij melkveeouders en er actief naar handelen.

Grondgebonden melkveehouderij

Achtergrond en doelstelling

De zuivelsector vindt het van groot belang om een grondgebonden sector te zijn en te blijven. Dit heeft voordelen voor de melkveehouderij, de leefomgeving en de samenleving. Burgers en consumenten worden steeds kritischer over de wijze waarop hun voedsel wordt geproduceerd. Men wil weten waar hun voedsel vandaan komt en of het op een verantwoorde wijze is geproduceerd. Grondgebonden melkveehouderij speelt in op de maatschappelijke wensen om dichtbij, op een transparante en duurzame manier voedsel te produceren. Daarnaast schept grondgebondenheid ruimte voor koeien in de wei, die een belangrijk onderdeel zijn van het Nederlandse cultuurlandschap. Vanuit de samenleving, de politiek en vanuit de markt wordt steeds meer aangegeven dat men dat wil behouden.

In opdracht van de Duurzame Zuivelketen heeft een onafhankelijke commissie in 2018 advies uitgebracht over de invulling van grondgebondenheid (Commissie Grondgebondenheid, 2018). Conform dit advies heeft de Duurzame Zuivelketen doelen opgesteld voor 2025.

De Duurzame Zuivelketen heeft de volgende doelen voor grondgebondenheid:

In 2025 is de melkveehouderij grondgebonden conform advies van de Commissie Grondgebondenheid:

- a Eiwitbehoefte: elk bedrijf is grotendeels zelfvoorzienend
  - ➔ 65% eiwit van eigen land of uit de buurt (op basis van voortschrijdend 3-jarengemiddelde)
- b Lokale kringlopen: eiwit van eigen land (of uit de buurt) en mest op eigen land (of in de buurt)
  - ➔ Op basis van buurtcontracten binnen straal van 20 km (mits 50% zelfvoorzienend)
- c Huiskavel met gras: voldoende grote huiskavel ten behoeve van weidegang
  - ➔ Maximaal 10 melkkoeien per hectare beweidbare huiskavel
- d Op basis van toename productie eiwit van eigen grond of uit de buurt zal import van eiwitrijke grondstoffen sterk afnemen.
  - ➔ Twee derde minder import eiwitrijke grondstoffen (zoals soja en palmproducten) van buiten Europa
  - ➔ Opzetten certificeringssysteem voor grondstoffen die buiten Nederland om betrokken worden om verschuiving van negatieve effecten te voorkomen.

Deelrapportage Grondgebonden
melkveehouderij 2021

Grondgebonden melkveehouderij

Indicatoren en rekenmethodiek

Een nadere implementatie van het advies van de Commissie Grondgebondenheid moet nog gedeeltelijk plaatsvinden. Deze implementatie zal ook bepalend zijn voor de te gebruiken indicatoren, eenheden en rekenmethodieken en de te kiezen databronnen. Daarom kan er voor het jaar 2021 nog niet volledig gerapporteerd worden over de stand van zaken en/of de voortgang op de doelen.

Als (voorlopige) indicator voor het thema grondgebondenheid heeft de Duurzame Zuivelketen genoemd:

In 2019 ligt er een plan van aanpak met betrekking tot de implementatie van het Advies van de Commissie Grondgebonden Melkveehouderij, inclusief een uitrolprogramma richting 2025. In dit Plan van Aanpak wordt nader vormgegeven aan alle aspecten van het advies, inclusief de randvoorwaarden (Duurzame Zuivelketen, 2019b).

Omdat in de omschrijving van de doelen een aantal concrete kengetallen wordt genoemd, wordt in de paragraaf Resultaten nader ingegaan op enkele afzonderlijke bouwstenen van het doel voor grondgebondenheid waarvoor dat mogelijk is, namelijk eiwitbehoefte en huiskavel met gras.

Eiwitbehoefte

Op basis van invoerdata van de KringloopWijzer en het KringloopWijzer-model (versie 2021.15) zijn resultaten beschikbaar over het aandeel eiwit van eigen land voor bedrijven met melkvee voor de periode vanaf 2017. Dit betreft de vernieuwde berekeningswijze waarbij de hoeveelheid gevoerd eiwit van eigen land gedeeld wordt door de totale hoeveelheid gevoerd eiwit. In KringloopWijzer-versies tot en met het jaar 2020 werd het aandeel eiwit van eigen land nog berekend door de hoeveelheid eiwit geteeld op eigen land te delen door de hoeveelheid gevoerd eiwit.

Gevoerd eiwit geteeld op grond in de buurt die in beheer is van derden is niet meegenomen in de berekening, aangezien informatie

over buurtcontracten (nog) niet beschikbaar is. In deze rapportage wordt op basis van twee indicatoren gerapporteerd over het aandeel eiwit van eigen land. De eerste indicator betreft *het gemiddelde aandeel eiwit van eigen land op bedrijven met melkkoeien (%)*, de tweede indicator betreft het aandeel bedrijven met melkkoeien dat minimaal 65% eiwit van eigen land haalt (%).

Huiskavel met gras

De Duurzame Zuivelketen streeft naar voldoende grote huiskavels ten behoeve van weidegang. 'Voldoende groot' is hierbij gedefinieerd als maximaal 10 melkkoeien per hectare beweidbare huiskavel op een bedrijf. Op basis van data uit het Bedrijveninformatienet van Wageningen Economic Research is dit in beeld gebracht op basis van de indicator *aandeel bedrijven met maximaal 10 melkkoeien per hectare beweidbare huiskavel (%)*.

Deelrapportage Grondgebonden
melkveehouderij 2021

Grondgebonden melkveehouderij

Resultaten

In 2021 was er nog geen plan van aanpak met betrekking tot de implementatie van het advies van de Commissie Grondgebondenheid. Wel zijn er door de Duurzame Zuivelketen verschillende inspanningen verricht om invulling te geven aan de implementatie van het advies van de Commissie Grondgebondenheid.

De belangrijkste inspanningen worden hieronder genoemd:

- Er is onderzoek gedaan naar hoe de berekeningswijze van de indicator 'aandeel eiwit van eigen land' in de KringloopWijzer beter afgestemd kon worden op het advies van de Commissie Grondgebondenheid. Een belangrijke bouwsteen van een grondgebonden melkveehouderij is het aandeel eiwit van eigen land. Daarbij gaat het om het eiwit van eigen land in het rantsoen. In de oorspronkelijke berekeningswijze in de KringloopWijzer werd de hoeveelheid geogst eiwit op een bedrijf gedeeld door de hoeveelheid gevoerd eiwit op een bedrijf. In de nieuwe berekeningswijze wordt de hoeveelheid gevoerd eiwit van eigen land gedeeld door de hoeveelheid gevoerd eiwit op een bedrijf. Op eigen grond geproduceerd eiwit dat bijvoorbeeld verkocht wordt en dus niet zelf gevoerd wordt, telt dan niet meer mee. Bij het invullen van de KringloopWijzer in 2022 (over het jaar 2021) is de nieuwe berekeningswijze voor het eerst ingevoerd.
- Binnen de PPS Duurzame Zuivelketen wordt het [project Home Made Eiwit](#) uitgevoerd. Het doel van dit project is om het eiwitmanagement op deelnemende melkveebedrijven naar een hoger plan te brengen om daarmee minimaal 65% eiwit van eigen land te realiseren. Dat kan door een hogere eiwitproductie, maar vooral door een betere benutting van het eiwit dat op eigen land geproduceerd wordt. Samen met een groep praktijkbedrijven is een spoor ingezet om de eiwitaanvoer naar het melkveebedrijf te verlagen. De opgedane ervaringen en resultaten worden gedeeld met de sector.

- ZuivelNL heeft de ZLTO in 2019 opdracht gegeven om Masterclasses Eiwit te verzorgen voor groepen boeren. Deze masterclasses hebben in 2019 en 2020 plaatsgevonden. Om de kennis verder te brengen, is afgesproken dat ter afronding van het traject de 'lessons learnt' gebundeld worden.
- Met het ministerie van LNV is en wordt verkend hoe het (nieuwe) mestbeleid kan faciliteren in de realisatie van buurtcontracten. Vanuit de Duurzame Zuivelketen is een aantal opties verkend voor registratie van buurtcontracten en hoe LNV hierin kan faciliteren. Aangezien LNV zelf gestart is met een herziening van het mestbeleid, beziet LNV of zij hierin een rol kan spelen.
- Met het rijk en provincies is en wordt gekeken hoe de beschikking over huiskavel kan worden gefaciliteerd. LTO heeft met onder andere het Kadaster in een pilot verkend wat de situatie ten aanzien van de huiskavel is (Sanders et al., 2019). Bij de provincies is aandacht gevraagd voor de mogelijkheid tot vergroting van de huiskavel om een grondgebonden melkveehouderij mogelijk te maken.

Voor een aantal van de door de Duurzame Zuivelketen benoemde bouwstenen voor het doelgrondgebonden melkveehouderij kan wel worden gerapporteerd over resultaten.

Eiwitbehoefte

Het aandeel eiwit van eigen land ligt in 2021 op het gemiddelde bedrijf met melkkoeien op 58% (figuur 1). De helft van de bedrijven realiseert een aandeel eiwit van eigen land tussen de 53 en 69%. Van alle bedrijven realiseert 5% een aandeel eiwit van eigen land van 78% of meer in 2021. Het gemiddelde aandeel eiwit van eigen land blijft over de periode 2017 tot en met 2021 redelijk stabiel. Het gemiddelde van 58% eiwit van eigen land, exclusief eiwit uit de buurt (buurtcontracten), ligt onder het gestelde doel van 65% in 2025.

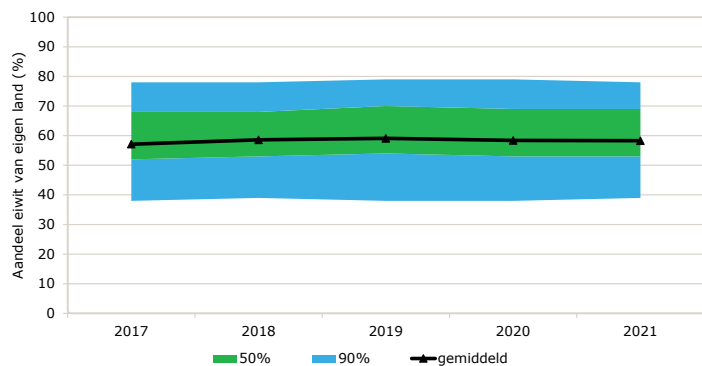

Deelrapportage Grondgebonden
melkveehouderij 2021

Grondgebonden melkveehouderij

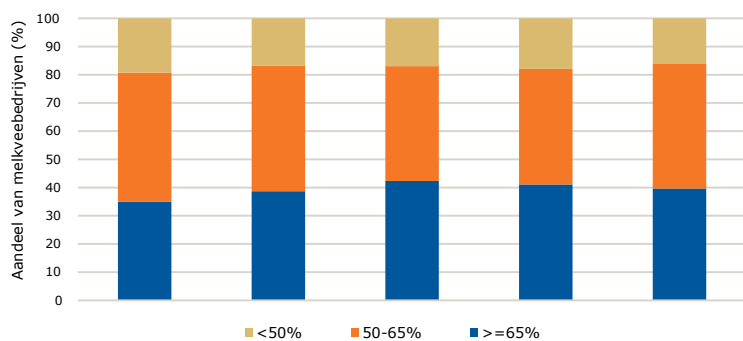

Figuur 1 Gemiddelde en spreiding in aandeel eiwit van eigen land (%), 2017 tot en met 2021

Bron: Invoerdata KringloopWijzer en model KringloopWijzer versie 2021.15, ZuivelNL

Van de bedrijven met melkkoeien realiseerde 40% in 2021 65% eiwit van eigen land of meer (exclusief buurtcontracten), terwijl 44% van de bedrijven 50 tot 65% eiwit van eigen land haalde. Op 16% van de bedrijven werd minder dan de helft van het gevoerde eiwit van eigen land gehaald. Ten opzichte van 2017 is het aandeel bedrijven met 65% of meer eiwit van eigen land in 2021 gestegen met bijna 5 procentpunten. In 2019 lag dit aandeel nog wat hoger.

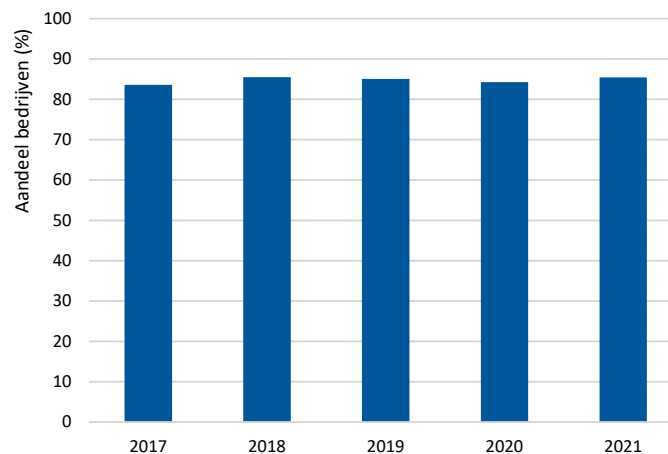

Figuur 2 Procentuele verdeling van bedrijven met melkvee naar klassen van aandeel eiwit van eigen land, 2017 tot en met 2021

Bron: Invoerdata KringloopWijzer en model KringloopWijzer versie 2021.15, ZuivelNL

Huiskavel met gras

In figuur 3 staat weergegeven welk aandeel van de bedrijven met melkkoeien maximaal 10 melkkoeien per hectare beweidbare huiskavel heeft. Dit aandeel ligt gemiddeld over de jaren op bijna 85%, met kleine schommelingen tussen de jaren.

Figuur 3 Aandeel bedrijven met maximaal 10 melkkoeien per hectare beweidbare huiskavel, 2017 tot en met 2021

Bron: Bedrijveninformatienet van Wageningen Economic Research

Deelrapportage Grondgebonden melkveehouderij 2021

Grondgebonden melkveehouderij

Discussie en aanbevelingen

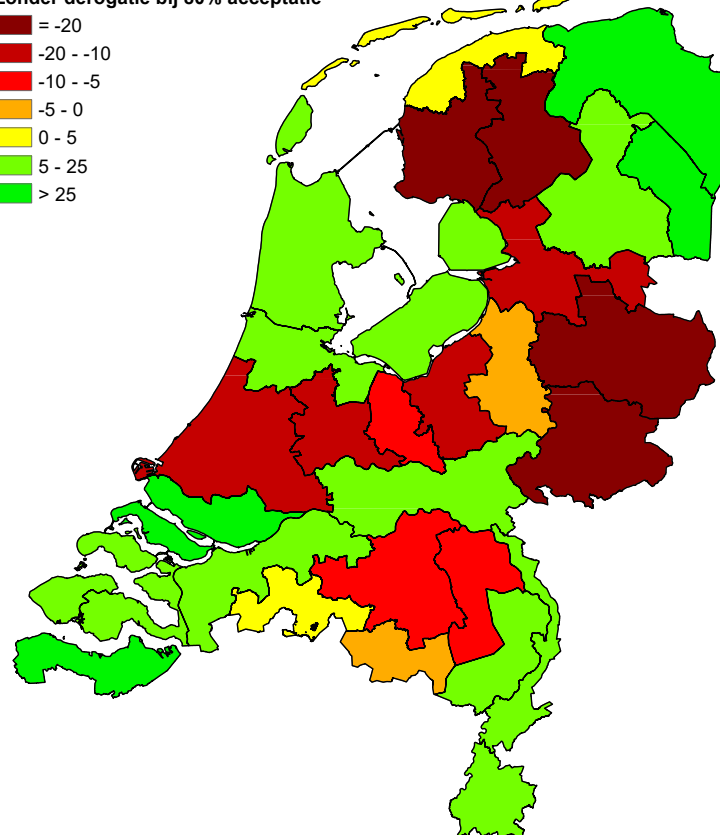
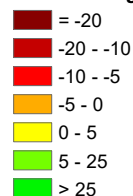
Lokale kringlopen: mest op eigen land (of in de buurt)

Eén van de doelen van de Duurzame Zuivelketen binnen het thema grondgebonden melkveehouderij is gericht op het sluiten van lokale kringlopen met eiwit van eigen land (of in de buurt) en mest op eigen land (of in de buurt). Wat betreft de plaatsing van mest is in een studie van De Koeijer et al. (2022) gekeken naar de regionale beschikbaarheid van voldoende hectares voor mestplaatsing binnen maximaal 20 km afstand. Hierbij is gerekend met samenwerkingsovereenkomsten (SWO's). Met SWO's kunnen melkveehouders de niet op eigen grond plaatsbare mest bij andere ondernemers plaatsen.

In figuur 3 is het overschot dan wel tekort aan beschikbare hectares per regio weergegeven bij een maximale afstand van 20 km voor het afsluiten van SWO's. Hierbij zijn de volgende uitgangspunten van toepassing: a) geen derogatie, b) staldierbedrijven moeten alle mest afvoeren en c) een benutting van het beschikbare areaal voor SWO's van 80%. Bij deze uitgangspunten komt een tekort aan SWO's met name voor in de regio's die in een baan van west naar oost in het midden van het land zijn gelegen, maar daarnaast ook in delen van Friesland en Noord-Brabant en in het Noorden van Limburg. Dit laat zien dat in heel wat regio's 100% mest op eigen grond of in de buurt moeilijk haalbaar is.

Een kanttekening bij het bovenstaande is dat naarmate de vraag naar SWO's toeneemt, dit een verhogend effect zal hebben op de prijs van SWO's. Dat kan leiden tot een benutting van het beschikbare areaal voor SWO's boven de nu aangenomen 80% waardoor de plaatsingsruimte voor rundveemest groter wordt. Dat scenario is in De Koeijer et al. (2022) echter niet doorgerekend.

Tekort/overschot areaal melkvee incl. areaal staldierbedrijven (1.000 ha)
Zonder derogatie bij 80% acceptatie

Figuur 3 Het tekort en/of overschot aan benodigd areaal voor SWO's voor bedrijven met melkvee om op regioniveau grondgebonden te worden (zonder derogatie) aannemende dat staldierbedrijven alle mest moeten afvoeren en een benutting van het beschikbare areaal voor SWO's van 80%.

Bron: De Koeijer et al. (2022).

Deelrapportage Grondgebonden
melkveehouderij 2021

Grondgebonden melkveehouderij

Literatuurlijst

Commissie Grondgebondenheid, 2018. Grondgebondenheid als basis voor een toekomstbestendige melkveehouderij.

Doornewaard, G.J., M.W. Hoogeveen, J.H. Jager, J.W. Reijs en A.C.G. Beldman, 2022. Sectorrapportage Duurzame Zuivelketen. Prestaties 2020 in perspectief. Rapport 2022-002. Wageningen. Wageningen Economic Research. <https://edepot.wur.nl/570964>

Duurzame Zuivelketen, 2019a. Duurzame Zuivelketen: Duurzaamheidsdoelen zuivelsector 2030. September 2019.

Koeijer, T. de, P.W. Blokland, C. Daatselaar, J. Helming, H. Luesink en L.F. Puister, 2022. Op weg naar grondgebonden rundveehouderij. Verkenning van de beleidsopgave en de effecten van mogelijk toekomstig mestbeleid op areaalbehoefte en -beschikbaarheid, inkomens en continuïteitsperspectieven in de Nederlandse veehouderij. Rapport 2022-061. Wageningen. Wageningen Economic Research. <https://edepot.wur.nl/571653>

Sanders, W.J., A. Hubeek, T. Vogelzang, G. Doornewaard en H. Prins, 2019. Pilot grondgebondenheid West-Achterhoek. Over huiskavels en eiwitvoorziening op het eigen melkveebedrijf. 9 juli 2019.

Websites

[Duurzame Zuivelketen, 2019b. Doelen Duurzame Zuivelketen 2030. Herijkingsmomenten: 2023 en 2027.](#)

Home made eiwit: Home Made Eiwit (verantwoordeveehouderij.nl)

Deelrapportage Grondgebonden
melkveehouderij 2021

Grondgebonden melkveehouderij

Colofon

Dit onderzoek is uitgevoerd door Wageningen Economic Research in opdracht van de Duurzame Zuivelketen en gefinancierd door ZuivelNL en het ministerie van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit, in het kader van de PPS Duurzame Zuivelketen, onderdeel van topsector Agri&Food.

Auteur

G.J. Doornewaard, L.F. Puister-Jansen

Fotografie

Shutterstock (cover, p 4)

Vormgeving

Wageningen University & Research, Communication Services

Aansprakelijkheid

Wageningen Economic Research aanvaardt geen aansprakelijkheid voor eventuele schade voortvloeiend uit het gebruik van de resultaten van dit onderzoek of de toepassing van de adviezen.

© 2023 Wageningen Economic Research

Postbus 29703, 2502 LS Den Haag, T 070 335 83 30,

E communications.ssg@wur.nl, www.wur.nl/economic-research. Wageningen

Economic Research is onderdeel van Wageningen University & Research.

Wageningen Economic Research is ISO 9001:2015 gecertificeerd.

Deelrapportage Grondgebonden
melkveehouderij 2021

Grondgebonden melkveehouderij
